

Curtea Supremă de Justiție
DECIZIE

17 noiembrie 2020

mun. Chișinău

Colegiul penal lărgit al Curții Supreme de Justiție
în componență:

Președinte Iurie Diaconu,
Judecători Liliana Catan, Ion Guzun, Nicolae Craiu,
Victor Burduh,

a judecat în ședința de judecată, fără citarea părților la proces, recursul ordinar, declarat de procurorul în Procuratura de circumscripție Chișinău, Radu Sâli, împotriva deciziei Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău din 30 iunie 2020, în privința inculpatului

Fluieraru Sergiu xxxxx.

<i>instanța de fond:</i>	<i>Termenul de examinare,</i> <i>18.10.2018 – 12.02.2019,</i>
<i>instanța de apel:</i>	<i>05.03.2019 – 22.05.2019,</i>
<i>instanța de recurs:</i>	<i>02.08.2019 – 28.01.2020.</i>
<i>instanța de apel:</i>	<i>24.03.2020 – 30.06.2020,</i>
<i>instanța de recurs:</i>	<i>24.08.2020 – 17.11.2020.</i>

Asupra recursului menționat, Colegiul penal lărgit,

C O N S T A T Ă :

1. Prin sentința Judecătoriei Căușeni din 12 februarie 2019, cauza fiind examinată conform prescripțiilor din art. 364¹ Cod de procedură penală, Fluieraru Sergiu a fost condamnat în baza art. 264 alin. (1) Cod penal la amendă în mărime de 500 unități convenționale, fără privarea de dreptul de a conduce mijloace de transport.

Acțiunea civilă înaintată de avocatul părții vătămate a fost *lăsată fără examinare, cu posibilitatea adresării în ordinea procedurii civile.*

2. Instanța de fond a constatat că la 06 octombrie 2018, în jurul orei 18.00, inculpatul Fluieraru S., conducând automobilul „Mercedes Vito”, n.î. XXXXX, deplasându-se pe strada centrală din s. Palanca, r-nul Ștefan Vodă, încalcând prevederile Regulamentului circulației rutiere, aprobat prin Hotărârea Guvernului Republicii Moldova nr. 357 din 13.05.2009, pct. 45 subpct. 1) lit. a), b), d), conform cărui conducătorul trebuie să conducă vehiculul în conformitate cu limita de viteză stabilită, ținând permanent seama de următorii factori: starea psihofiziologică ce

influențează atenția și reacția; dexteritatea în conduce care i-ar permite să prevadă situațiile periculoase; situația rutieră; pct. 46 lit. a) – conducătorul de vehicul trebuie să manifeste prudență sporită și, în caz de necesitate, să reducă viteza până la limita care i-ar garanta siguranța traficului sau chiar să oprească, în cazurile în care deplasează pe lângă copii și, ignorând aceste prescripții, a tamponat pietonul-minor Zamșa D., anul nașterii xxxx cauzându-i, conform Raportului de expertiză judiciară nr.201830D0001 din 11.01.2018, leziuni corporale sub formă de fractura închisă a ambelor oase a gambei dreapta în 1/3 distală cu deplasare de fragmente, trauma cranio-cerebrală manifestată prin comoție cerebrală, excoriații ale feței, care au fost produse în rezultatul acțiunii traumatice a unui corp dur, contondent și condiționează dereglări a sănătății de lungă durată și în baza acestui criteriu se califică ca vătămare corporală medie.

Instanța a reținut că inculpatul a recunoscut săvârșirea faptelor indicate în rechizitoriu și probele administrate, solicitând examinarea cauzei în procedură simplificată.

Astfel, instanța a calificat acțiunile inculpatului pe art. 264 alin. (1) Cod penal, ca încălcarea regulilor de securitate a circulației sau de exploatare a mijloacelor de transport de către persoana care conduce mijlocul de transport, încălcare ce a cauzat din imprudență o vătămare medie integrității corporale sau a sănătății.

La stabilirea pedepsei, instanța a ținut cont că inculpatul a comis o infracțiune din imprudență, a recunoscut vina integral și s-a căit sincer de cele săvârșite, anterior nu a fost tras la răspundere penală, se caracterizează pozitiv, are la întreținere doi copii minori, concluzionând aplicarea în privința acestuia a pedepsei cu amendă.

Totodată, instanța a reținut că, potrivit acțiunii civile înaintate de avocatul Melnic A., s-a solicitat încasarea de la inculpat în beneficiul părții vătămate Zamșa D. a prejudiciului material în sumă de 1000 lei, moral – 200.000 lei și cheltuielile de judecată – 5000 lei.

Însă, acțiunea civilă urmează a fi lăsată fără examinare, ca fiind depusă de o persoană neîmpuțernicită, fiindu-i acordată posibilitate părții vătămate de a se adresa în ordinea procedurii civile.

3. Avocatul Sergiu Muntean a depus apel în numele părții vătămate Zamșa D., solicitând casarea parțială a sentinței și pronunțarea unei noi hotărâri prin care inculpatului să-i fie aplicată o pedeapsă mai aspră, cu privarea de dreptul de a conduce mijloace de transport și cu admiterea integrală a acțiunii civile.

Apelantul a invocat că inculpatul a părăsit locul accidentului, ascunzând copilul accidentat în autoturismul său, punându-i viața în pericol, nu a declarat accidentul la poliție, nu s-a căit sincer de cele comise, nu a încercat să se împace cu părinții copilului și să-și ceară scuze pentru cele întâmplate.

Mai mult, inculpatul nu a reparat prejudiciul material și moral, iar suma de 1000 lei oferită nu compensează măcar cheltuielile de transport suportate de părinții părții vătămate, care au fost nevoiți să revină acasă îndată ce au aflat despre accident și despre suferința prin care trece copilul lor de 9 ani.

Ulterior, inculpatul a refuzat orice discuții pe acest subiect, chiar dacă a provocat minorului vătămări corporale, în urma cărora acesta va urma tratamente o perioadă îndelungată.

4. Potrivit deciziei Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău din 22 mai 2019, apelul a fost respins, ca nefondat.

Instanța de apel a reținut că instanța de fond corect a soluționat cauza, în corespundere cu prevederile art. 385 Cod de procedură penală.

5. Avocatul Sergiu Muntean a declarat recurs ordinar în numele părții vătămate Zamșa D. și reprezentantului legal al părții vătămate, Zamșa A., solicitând casarea parțială a hotărârilor adoptate și pronunțarea unei noi hotărâri prin care inculpatului să-i fie aplicată o pedeapsă mai aspră, cu privarea de dreptul de a conduce mijloace de transport și cu admiterea integrală a acțiunii civile.

Recurentul a invocat că instanța de fond, contrar prevederilor legale, nu a constatat că inculpatul a părăsit locul accidentului, ascunzând copilul în autoturismul său, punându-i viața în pericol.

Pe lângă aceasta, ajungând la domiciliul copilului minor, inculpatul a dat dovadă de cinism, ironie și lipsă de căință, nu a încercat să se împace cu părinții copilului și să-și ceară scuze pentru cele întâmplate.

Mai mult, inculpatul nu a reparat prejudiciul material și moral, iar suma de 1000 lei oferită nu compensează măcar cheltuielile de transport suportate de părinții părții vătămate, care au fost nevoiți să revină acasă îndată ce au aflat despre accident și despre suferința prin care trece copilul lor de 9 ani.

6. Prin decizia Colegiului penal lărgit al Curții Supreme de Justiție din 28 ianuarie 2020, recursul a fost admis, casată decizia în partea stabilirii pedepsei și soluționării acțiunii civile, și dispusă rejudecarea cauzei de către aceeași instanță de apel, în alt complet de judecată.

Instanța de recurs a statuat că instanța de apel nu a întreprins măsuri pentru a elucida aspectele esențiale ce țin de soluționarea acțiunii civile și pripit a menținut soluția instanței de fond de a lăsa fără examinare acțiunea civilă, lipsind o argumentare cuvenită în acest sens.

Totodată, la stabilirea pedepsei, prima instanță nu a ținut cont de persoana și comportamentul inculpatului și i-a stabilit o pedeapsă cu amendă, fără privarea de dreptul de a conduce mijloace de transport, prea blândă, care nu va realiza scopul legii penale de restabilire a echității sociale, de corectare a inculpatului, precum și prevenirea săvârșirii de noi infracțiuni atât din partea acestuia, cât și a altor persoane.

Ori, fără a aprecia circumstanțele că inculpatul după comiterea încălcării regulilor de securitate a circulației, ce din imprudență a cauzat vătămare medie a integrității corporale și sănătății părții vătămate minore, nu s-a adresat la organele de drept, precum și nu a chemat ambulanța pentru a-i fi acordat primul ajutor medical minorului tamponat, dar a dus minorul care sângera la bunica acestuia, declarându-i că l-a găsit în această stare în drum (fapt ce nu a fost negat de inculpat în prima instanță) și a refuzat la solicitarea acesteia să transporte minorul la spital pentru ai fi acordat ajutor medical. Deși, inculpatul a declarat că regretă cele comise, ulterior, nu a recuperat daunele morale și materiale cauzate părții vătămate minore.

Prin urmare, la stabilirea pedepsei inculpatului, instanțele de fond și de apel nu au verificat și au omis aceste circumstanțe, ce denotă că acesta, deși a recunoscut vinovăția în comiterea infracțiunii incriminate, nu a conștientizat pericolul acțiunilor sale, iar pedeapsa prea blândă sun formă de amendă, fără privarea de dreptul de a

conduce mijloace de transport, creează incertitudine cu privire la reeducarea și corijarea lui, precum și restabilirea echității sociale.

Mai mult, la adoptarea soluției de a nu priva inculpatul de dreptul de a conduce mijloace de transport, instanțele nu au analizat aplicabilitatea prevederilor art. 65 alin. (3) Cod penal, nefiind apreciat faptul că caracterul infracțiunii săvârșite de cel vinovat se află în corelație directă cu dreptul acestuia de a conduce mijloace de transport și dacă, în aceste condiții, ar putea fi aplicată pedeapsa complementară neprevăzută de sancțiunea art. 264 alin. (1) Cod penal la aplicarea pedepsei cu amendă și cu privarea de dreptul de a conduce mijloace de transport pe o perioadă determinată.

7. Potrivit deciziei Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău din 30 iunie 2020, apelul a fost admis, **casată sentința** și pronunțată o nouă hotărâre.

Procesul penal în privința lui Fluieraru Sergiu pe art. 264 alin. (1) Cod penal a fost încetat, în legătură cu împăcarea părților, conform art. 109 Cod penal se încetează.

Instanța de apel a reținut că, în ședința de judecată, reprezentantul părții vătămate minore, Zamșa A., a depus o cerere prin care a solicitat încetarea procesului penal, indicând că s-a împăcat cu inculpatul, care i-a restituit dauna și nu are pretenții de natură materială sau morală față de acesta.

Inculpatul și-a cerut scuze de la partea vătămată, solicitând încetarea procedurii pe motivul împăcării părților.

Potrivit art. 109 alin. (1), (2) Cod penal, **împăcarea** este actul de înlăturare a răspunderii penale pentru o infracțiune ușoară sau mai puțin gravă, iar în cazul minorilor, și pentru o infracțiune gravă, infracțiuni prevăzute la capitolele II–VI din Partea specială, precum și în cazurile prevăzute de procedura penală, dacă persoana nu are antecedente penale pentru infracțiuni similare comise cu intenție sau dacă în privința sa nu a mai fost dispusă încetarea procesului penal, ca rezultat al împăcării, pentru infracțiuni similare comise cu intenție în ultimii cinci ani. **Împăcarea este personală și produce efecte juridice din momentul pornirii urmăririi penale și până la retragerea completului de judecată pentru deliberare.**

Ori, în cadrul examinării cauzei în instanța de apel au fost prezente condițiile de admitere a cererii de împăcare înaintate atât de partea vătămată, cât și de către inculpat, fiind stabilit că părțile au încheiat tranzacția de împăcare în conformitate cu prevederile art. 109 *Cod de procedură penală*, cu respectarea tuturor cerințelor legale, astfel că procesul penal urmează a fi încetat.

8. Procurorul în Procuratura de circumscripție Chișinău, Radu Sâli, a declarat recurs ordinar, în care solicită casarea deciziei menționate și dispunerea rejudecării cauzei de către aceeași instanță de apel, în alt complet de judecată.

Recurentul a invocat că conform prevederilor art. 109 Cod penal, împăcarea este personală și produce efecte juridice din momentul pornirii urmăririi penale și până la retragerea completului de judecată pentru deliberare, etapă ce a fost epuizată de inculpat în cadrul judecării cauzei în instanța de fond.

Imposibilitatea de a admite împăcarea părților în cadrul căilor ordinare de atac rezultă și din prevederile art. 230 alin. (2) Cod de procedură penală, care stipulează că în cazul în care pentru exercitarea unui drept procesual este prevăzut un anumit

termen, nerespectarea acestuia impune pierderea dreptului procesual și nulitatea actului efectuat peste termen.

Concluzia instanței de apel este contrară și Recomandării Curții Supreme de Justiție nr. 56 cu privire la împăcarea părților și practicii judiciare a Curții Supreme de Justiție, care prevede reglementarea momentului până când poate avea loc împăcarea părților, legiuitorul având în vedere că momentul final este atunci când cauza se judecă de către instanța de fond, când completul se retrage pentru deliberare și adoptarea sentinței, această concluzie rezultând din construcția și plasamentul procedurilor care parcurge cauza pusă pe rol.

Astfel, Codul de procedură Titlul II „Judecata”, Capitolul III reglementează judecarea cauzei penale în prima instanță, iar Secțiunea a 4-a este dedicată fazei speciale a procedurii de judecare „Deliberarea și adoptarea sentinței”. Ori, până la acest moment părțile se pot împăca în cazul infracțiunilor prevăzute la art. 109 alin. (1) Cod penal, cu excepția celor prevăzute la art. 276 alin. (1) Cod de procedură penală.

Imposibilitatea de a admite împăcarea părților în cadrul căilor ordinare de atac rezultă din prevederile art. 230 alin. (2) Cod de procedură penală, fazele următoare fiind căi de verificare a temeiniciei și legalității hotărârii judecătorești, inclusiv în partea aplicării procedurii împăcării părților, potrivit legii materiale și procesual penale.

Ori, în speță, pe parcursul judecării cauzei în instanța de fond, potrivit modificărilor operate prin Legea nr. 233 din 08.11.2018, MO448-460 din 07.12.2018, legislația penală prevedea deja împăcarea pe art. 264 alin. (1) Cod penal. Însă, părțile, la judecarea cauzei în fond, nu au uzat de dreptul de a înainta cerere de împăcare. În cazul în care modificările privind posibilitatea împăcării pe art. 264 alin. (1) Cod penal survineau după judecarea cauzei de către instanța de fond, împăcarea, în conformitate cu art. 109 Cod penal, putea fi aplicată la judecarea cauzei în instanța de apel.

Prin urmare, instanța de apel nu a clarificat circumstanțele relevante în cauză și a adoptat o soluție neargumentată.

În drept, recursul este întemeiat pe prevederile art. 427 alin. (1) pct. 6) Cod de procedură penală –hotărârea atacată nu cuprinde motivele pe care se întemeiază soluția, instanța a admis o eroare gravă de fapt, care a afectat soluția instanței.

9. Judecând recursul ordinar pe baza materialului din dosarul cauzei și argumentelor invocate, Colegiul penal lărgit concluzionează că acesta urmează a fi admis din următoarele considerente.

Potrivit art. 427 alin. (1) pct. 6) Cod de procedură penală, hotărârile instanței de apel pot fi supuse recursului pentru a repara erorile de drept comise de această instanță, inclusiv în temeiul când hotărârea atacată nu cuprinde motive legale pe care se întemeiază soluția, când motivarea soluției contrazice dispozitivul hotărârii, când acesta este expus neclar.

Instanța de recurs verifică doar dacă s-a aplicat corect legea la faptele reținute prin hotărârea atacată și dacă aceste fapte au fost constatate cu respectarea dispozițiilor de drept formal și material.

Sub acest aspect, Colegiul penal lărgit atestă că instanța de apel a comis următoarele erori de drept.

Potrivit art. 414 alin. (1) Cod de procedură penală, instanța de apel, judecând apelul, verifică legalitatea și temeinicia hotărârii atacate în baza probelor examinate de prima instanță, conform materialelor din cauza penală. Conform art. 419 Cod de procedură penală, rejudecarea cauzei de către instanța de apel se desfășoară potrivit regulilor generale pentru examinarea cauzelor în primă instanță, care se aplică în mod corespunzător. Potrivit art. 109 alin. (1), (2) Cod penal, împăcarea este actul de înlăturare a răspunderii penale pentru o infracțiune ușoară sau mai puțin gravă, prevăzută la art. 264 alin. (1) din Partea specială. Împăcarea este personală și **produce efecte juridice din momentul pornirii urmăririi penale și până la retragerea completului de judecată pentru deliberare**. Conform art. 230 alin. (2) Cod de procedură penală, în cazul în care pentru exercitarea unui drept procesual este prevăzut un anumit termen, nerespectarea acestuia impune pierderea dreptului procesual și nulitatea actului efectuat peste termen. În corespundere cu art. 436 alin. (2), (3) Cod de procedură penală, pentru instanța de rejudecare, indicațiile instanței de recurs sunt obligatorii în măsura în care situația de fapt rămâne cea care a existat la soluționarea recursului. Când hotărârea este casată numai cu privire la unele fapte sau persoane ori numai în ce privește latura penală sau civilă, instanța de rejudecare se pronunță în limitele în care hotărârea a fost casată. Conform art. 415 alin. (1) pct. 2) Cod de procedură penală, instanța de apel, judecând cauza în ordine de apel, admite apelul, casând sentința **parțial sau total**, și pronunță o nouă hotărâre, potrivit modului stabilit, pentru prima instanță. În corespundere cu art. 417 alin. (1) pct. 8) Cod de procedură penală, decizia instanței de apel trebuie să cuprindă temeuriile de fapt și de drept care au dus la admiterea apelului, precum și motivele adoptării soluției date.

Conform jurisprudenței naționale, chestiunile asupra cărora trebuie să se pronunțe instanța de apel sunt dacă fapta reținută a fost comisă de inculpat și în ce împrejurări, dacă normele de drept procesual și penal au fost corect aplicate. În cazul în care se constată încălcări ale prevederilor legale referitoare la chestiunile menționate, hotărârea instanței de fond urmează a fi desființată, cu rejudecarea cauzei (*Hotărârea Plenului CSJ a RM din 12.12.2005, nr.22 Cu privire la practica judecării cauzelor penale în ordine de apel*). Prin reglementarea în art.109 CP a momentului până când poate avea loc împăcarea părților, legiuitorul a avut în vedere ca moment final, este atunci când cauza se judecă de către instanța de fond, când completul s-a retras pentru deliberare cu adoptarea sentinței respective. Acest înțeles al legii rezultă din construcția și plasamentul procedurilor ce le parcurge cauza penală pusă pe rol. Conform Codului de procedură penală Titlului II, intitulat “JUDECATA”, cuprinde capitolele I-VI. Dintre acestea, Capitolul III reglementează judecarea cauzei penale în prima instanță, procedură, care este descrisă în amănunte în patru secțiuni. Secțiunea a 4-a este dedicată anume unei faze speciale a procedurii de judecare-“Deliberarea și adoptarea sentinței”. Prin urmare, până la acest moment părțile se pot împăca în cazul infracțiunilor prevăzute de alin. (1) art. 109 Cod penal. Imposibilitatea de-a admite împăcarea părților la următoarele căi a procesului penal, cai ordinare de atac – apelul și recursul, rezultă din prevederile art. 230 Cod de procedură penală, care stipulează în alin. (2) că în cazul în care pentru exercitarea unui drept procesual este prevăzut un anumit termen, nerespectarea acestuia impune pierderea dreptului procesual și nulitatea actului efectuat peste termen. Fazele

următoare a judecării cauzei sunt căi de verificare a temeiniciei și legalității hotărârii judecătorești, inclusiv și în partea aplicării procedurii împăcării părților, potrivit legii materiale și procesual penale (*Recomandarea nr. 56 Cu privire la aplicarea art. 109 CP și 276 CPP în cazurile împăcării părților*).

Însă, instanța de apel, nu a respectat prescripțiile de drept nominalizate, deoarece, conform descriptivului și dispozitivului deciziei atacate (*pct. 4. din decizie*):

a) corect statuând în descriptiv că: „*împăcarea este personală și produce efecte juridice din momentul pornirii urmăririi penale și până la retragerea completului de judecată pentru deliberare*”, ulterior neîntemeiat a dispus încetarea procesul penal în instanța de apel, în legătură cu împăcarea părților, ori, potrivit art. 109 alin. (1) Cod penal, 230 alin. (2) Cod de procedură penală, cât și jurisprudenței naționale, împăcarea produce efecte juridice din momentul pornirii urmăririi penale și ***până la retragerea completului de judecată pentru deliberare***, adică în instanța de fond, iar nerespectarea acestui termen impune pierderea respectivului dreptul procesual și nulitatea actului efectuat peste termen.

Ori, prin reglementarea în art.109 CP a momentului până când poate avea loc împăcarea părților, legiuitorul a avut în vedere ca moment final, este atunci când cauza se judecă de către instanța de fond, când completul s-a retras pentru deliberare cu adoptarea sentinței respective. Fazele următoare a judecării cauzei sunt căi de verificare a temeiniciei și legalității hotărârii judecătorești, inclusiv și în partea aplicării procedurii împăcării părților, potrivit legii materiale și procesual penale (*Recomandarea nr. 56 Cu privire la aplicarea art. 109 CP și 276 CPP în cazurile împăcării părților*);

b) a dispus în dispozitiv sumar și divergent că: „***casează sentința și pronunță în acest sens o nouă hotărâre, potrivit modului stabilit pentru prima instanță***”, nefiind clar dacă a casat sentințe total și parțial, a încetat procesul penal pe motive de reabilitare sau nereabilitare, lipsind în acest sens soluția privind restul sentinței;

c) a omis prevederile art. 436 alin. (2), (3) Cod de procedură penală - pentru instanța de rejudecare, indicațiile instanței de recurs sunt obligatorii și ultima se pronunță în limitele în care hotărârea a fost casată, raportate la relevanțele expuse în decizia instanței de recurs din 28.01.2020, conform cărei s-a dispus rejudecarea cauzei doar în latura pedepsei penale și a soluționării acțiunii civile, iar în partea privind constatarea vinovăției inculpatului și calificării juridice a acțiunilor lui, hotărârile judecătorești devenind irevocabile și executorii, în corespundere cu prescripțiile din art. 466 Cod de procedură penală.

Împrejurările expuse atestă în mod lucid că instanța de apel nu a judecat cauza penală în condițiile legii, deoarece a adoptat o hotărâre care nu cuprinde motive legale pe care se întemeiază soluția, motivarea soluției contrazicând dispozitivul hotărârii, acesta fiind expus neclar, și că recursul ordinar este întemeiat.

Conform art. 435 alin. (1) pct. 2) lit. c) Cod de procedură penală, instanța de recurs casează total hotărârea atacată și dispune rejudecarea cauzei de către instanța de apel, în cazul în care eroarea judiciară nu poate fi corectată de către instanța de recurs.

Dat fiind că încălcările normelor procedurale specificate, comise de către instanța de apel, constituie erori de drept prescrise în art. 427 alin. (1) pct. 6) Cod de procedură penală și care nu pot fi corectate de către instanța de recurs, se impune

soluția admiterii recursului ordinar, casării totale a deciziei contestate, și dispunerea rejudecării cauzei de către aceeași instanță de apel, în alt complet de judecată.

La rejudecarea cauzei instanța de apel urmează să țină cont de împrejurările expuse, să înlăture erorile menționate, să judece cauza în strictă conformitate cu legea, și să adopte o hotărâre legală și întemeiată.

10. În conformitate cu art. 434, 435 alin. (1) pct. 2) lit. c), alin. (3) Cod de procedură penală, Colegiul penal lărgit,

DECIDE :

admite recursul ordinar declarat de procurorul în Procuratura de circumscripție Chișinău, Radu Sâli, casează total decizia Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău din 30 iunie 2020, în privința inculpatului Fluieraru Sergiu xxxx, și dispune rejudecarea cauzei de către aceeași instanță de apel, în alt complet de judecată.

Decizia nu este susceptibilă de a fi atacată, fiind pronunțată integral la 04 decembrie 2020.

Președinte

Iurie Diaconu

Judecători

Liliana Catan

Ion Guzun

Nicolae Craiu

Victor Burduh